

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської обласної
державної адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

Затверджую

Голова приймальної комісії

А. М. Ломакович проф. А. М. Ломакович

«12» травня 2022 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
«МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ,
ІСТОРІЯ МУЗИКИ ТА ХОРЕОГРАФІЯ»
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
за освітньо-професійною програмою
Середня освіта (Музичне мистецтво. Хореографія)**

Кременець – 2022 р.

Програма фахового іспиту «Музичне мистецтво з методикою навчання, історія музики та хореографія»: для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Музичне мистецтво та хореографія) / укладачі І. Ратинська, Л. Соляр, Л. Ільчук. Кременець: КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2022. 36 с.

Розробники:

Ратинська І. В. – завідувач кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання, кандидат педагогічних наук.

Соляр Л. В. – доцент кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання, кандидат педагогічних наук.

Ільчук Л. П. – доцент кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання, кандидат педагогічних наук.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання
Протокол № 18 від 11 травня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ І. Ратинська

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНОСТІ АБІТУРІЄНТІВ.....	5
2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ.....	6
2.1. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МИСТЕЦТВ У ШКОЛІ.....	6
2.2. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ МУЗИКИ.....	15
2.3. ТЕОРІЯ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	23
3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ.....	31
4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	33

ВСТУП

В умовах реформування національної системи освіти серед пріоритетних завдань вищої школи – фундаментальна професійна підготовка висококваліфікованих, соціально-мобільних на ринку праці вчителів музичного мистецтва, з інноваційно орієнтованим, творчим мисленням, здатних до надання якісних освітніх послуг у закладах загальної середньої та позашкільної освіти. Вирішення таких завдань можливе лише за умов кваліфікованого й об'єктивного відбору абітурієнтів під час вступних випробувань на навчання за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Музичне мистецтво та хореографія).

Програма вступного фахового іспиту розроблена згідно з державними нормативними документами та Правилами прийому до Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Вона включає зміст вимог і завдань із теорії та методики навчання музичного мистецтва, історії української та зарубіжної музики, теорії хореографічного мистецтва, а також критерії оцінювання знань, список рекомендованої літератури.

Мета фахового іспиту для вступу на навчання за другим (магістерським) рівнем вищої освіти, спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) полягає у перевірці рівня теоретико-методичної підготовленості абітурієнтів, яка визначається ґрунтовністю і системністю музично-педагогічних знань; виявленні теоретичної обізнаності у галузі української та зарубіжної музики, теорії хореографічного мистецтва, що визначає сформованість музично-педагогічної культури здобувачів.

На фахове вступне випробування виносяться питання з освітніх компонентів, що охоплюють ключові розділи професійно-орієнтованої підготовки вчителя музичного мистецтва, знання з яких необхідні для опанування здобувачами змісту магістерської програми.

Вступники беруть участь у фаховому випробуванні, що включає наступні етапи:

1. Питання з курсу «Теорія і методика навчання мистецтв у школі».
2. Питання з історії української та зарубіжної музики.
3. Питання з теорії хореографічного мистецтва.
4. Бесіда по темі магістерського дослідження.

У процесі відповіді здобувач має показати свою готовність до продовження освіти в магістратурі. Форма проведення екзамену – усна відповідь.

Результати фахового вступного випробування використовуватимуться під час формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників у межах ліцензованого обсягу на магістерську програму Середня освіта (Музичне мистецтво та Хореографія).

Вступний фаховий іспит проводиться відповідно до розкладу, укладеного та затвердженого приймальною комісією КОГПА ім. Тараса Шевченка.

1. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНOSTІ АБІТУРІЄНТІВ

Здобувач, який вступає до магістратури повинен бути:

- ерудованим в основних галузях знань про людину, культуру та мистецтво;
- здатний аналізувати соціально-значущі процеси та явища;
- розуміти сутність та соціальну значущість майбутньої професії;
- вміти використовувати та застосовувати вже отримані знання в різних сферах та видах професійної мистецької та соціокультурної діяльності;
- мати високу культуру мислення, вільно орієнтуватися в нових течіях музичного мистецтва та педагогіки;
- володіти сучасними інформаційними технологіями та методами отримання, обробки та збереження наукової та художньої інформації;
- вміти організувати роботу творчого колективу, вирішувати нестандартні, творчі та педагогічні проблеми.

При складанні вступного іспиту абітурієнт має продемонструвати:

- розуміння важливості науково-дослідницького напрямку в діяльності сучасного вчителя музичного мистецтва;
- різнобічні знання в галузі теорії й історії масового музичного виховання;
- розуміння специфіки проведення заняття музичного мистецтва та мистецтва;
- знання методик, методичних прийомів навчання учнів різних видів музичної діяльності, а також способів їх застосування в конкретних умовах (з урахуванням вікових особливостей та індивідуальних можливостей школярів тощо);
- знання та розуміння змісту освітніх програм з музичного мистецтва та інтегрованого курсу «Мистецтво» для закладів загальної середньої освіти;
- знання традиційних та інноваційних методик з окремих питань музичного навчання, розвитку та виховання школярів;
- знання з історії музичної культури, стильових особливостей і рис творчого методу українських та зарубіжних композиторів;
- знання з теорії хореографічного мистецтва;
- знання науково-методичної, мистецтвознавчої літератури з питань музичного виховання.
- володіння здатністю впроваджувати в музично-педагогічну практику інноваційні мистецько-педагогічні, інформаційно-комунікаційні, цифрові та дистанційні технології.
- знати і вміти використовувати основну спеціальну, монографічну, науково-теоретичну, методичну, додатково-бібліографічну літературу з музикознавства, музичної педагогіки.

Оцінка на вступному екзамені в магістратуру є комплексною й усебічно відображає готовність вступника до науково-дослідної та музично-педагогічної діяльності.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ІСПИТУ

2.1. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МИСТЕЦТВ У ШКОЛІ

1. Специфіка і сутність змісту музичного мистецтва.
2. Музикальність і вікові особливості музичного розвитку учнів.
Сутність музичних здібностей.
3. Сутність позакласної музично-виховної роботи в ЗЗСО, її форми.
4. Методи та прийоми роботи над піснею на заняттях з музичного мистецтва.
5. Музично-творча діяльність на заняттях музичного мистецтва.
6. Видатні українські та зарубіжні музиканти-педагоги ХХ ст., їхній внесок у розвиток методики музичного виховання.
7. Концептуальні засади Нової української школи. Особливості заняття мистецтва в НУШ.
8. Художньо-педагогічні освітні технології на заняттях з музичного мистецтва.
9. Музичне сприймання, його особливості та методи активізації.
10. Методика проведення слухання музики у початкових і середніх класах.
11. Проблеми музичної освіти та виховання на сучасному етапі.
12. Сучасні онлайн-інструменти в музичному навчанні.
13. Інтерактивні форми навчання музичного мистецтва.
14. Професіограма вчителя музичного мистецтва.
15. Сучасні педагогічні концепції музичного виховання (Л. Масол, Г. Падалка, О. Олексюк).
16. Особливості планування та обліку музичної навчально-виховної роботи в ЗЗСО.
17. Оцінювання навчальних результатів школярів. Особливості оцінювання в НУШ.
18. Методи та прийоми ефективного засвоєння музично-теоретичних понять на заняттях музичного мистецтва.
19. Методика «розкодування» художнього образу на інтегрованих заняттях мистецтва.
20. Структура й особливості організації занять з музичного мистецтва та мистецтва.
21. Проектні технології у закладах загальної середньої освіти.
22. Міжпредмета та внутрішньопредметна інтеграція. Основні ознаки інтегрованих занять.
23. Характеристика освітніх програм з музичного мистецтва та мистецтва.
24. Сучасні наукові підходи до занять музичного мистецтва. Принципи навчання.

25. Дидактичне забезпечення занять музичного мистецтва та мистецтва.

Специфіка і сутність музичного мистецтва.

Музика як мистецтво, що відображає дійсність і впливає на людину з допомогою особливо організованих за часом звучання (ритм) і висотою (мелодія, лад) звуків. Вплив музики на емоційний та духовний світ людини, здатність викликати думки та асоціації, народжуючи в уяві образи, які є особливим відображенням оточуючого світу. Специфічні особливості музики: мелодія – думка, що генетично пов'язана з інтонацією людської мови; лад, ритм, метр, гармонія, тембр – засоби створення музичного образу.

Музичне мистецтво – незамінний і могутній засіб формування особистості: емоційної сфери, культури почуттів, моральних норм, позитивних рис характеру, високоморальних потреб, ідеалів, цінностей, естетичного смаку та естетичних потреб. Музичне мистецтво як засіб формування здатності сприймати, розуміти, інтерпретувати й оцінювати твори мистецтва, розвитку музичних здібностей, творчої активності, творчих здібностей (уяви, фантазії, імпровізації та інтерпретації), пізнавальних процесів (уваги, пам'яті, мислення), виконавських здібностей, здатності до художньо-творчої реалізації. Формування системи знань про сутність, види та жанри мистецтва, особливості музичної мови, збагачення емоційно-естетичного досвіду.

Музикальність і вікові особливості музичного розвитку учнів. Сутність музичних здібностей.

Музикальність як комплексне поєднання властивостей і здібностей, що виявляються внаслідок засвоєння різноманітної музичної діяльності. Основні компоненти музикальності – емоційний відгук на музику і музичний слух, з яким пов'язані музичні сенсорні здібності. Взаємозв'язок фізіологічних і психологічних особливостей дітей з їх музичним розвитком. Аналіз даних про ранні вікові прояви музикальності.

Діагностика музичних здібностей дитини. Врахування індивідуальних і вікових особливостей у процесі музичного виховання учнів. Спеціальні здібності до різних видів музичної діяльності. Онтогенез музичних здібностей дітей за В. Тарасовою та С. Науменко. Діагностика музичних здібностей і методика їхнього розвитку.

Концептуальні засади Нової української школи. Особливості заняття мистецтва в НУШ.

Ключові зміни для учнів стосується підходів до навчання та змісту освіти. Компетентності Нової української школи. Особливості занять музичного мистецтва та інтегрованих занять мистецтва в НУШ. Педагогіка партнерства. Інтегроване та проектне навчання. Нова модель оцінювання навчальних досягнень учнів. Один з головних принципів НУШ – умотивований учитель. Більша свобода дій для закладів загальної середньої освіти. Один із принципів Нової української школи – партнерство, у тому числі – між школою та

батьками. Творчий розвиток учнів. Особистісно орієнтовне навчання. Педагогіка партнерства. Ігровий підхід. Інтерактивна співпраця вчителя й учнів. Інтерактивні технології навчання. Технологія «Шість цеглинок», Технологія «LEGO» – це навчання в ігровій формі. Кодекс цінностей сучасного українського виховання (за О. Вишневським). Роль уроків мистецтва у формування ціннісного ставлення до навколишнього середовища.

Видатні українські та зарубіжні музиканти-педагоги ХХ ст., їх внесок у розвиток методики музичного виховання.

Видатні музиканти-педагоги, їх вклад у розвиток вітчизняної музичної педагогіки. М. Леонтович як музикант-педагог, характеристика його методичних праць. Музично-педагогічна діяльність М. Лисенка, С. Людкевича Я. Степового й інших композиторів.

Сміль Жак-Далькроз – основоположник системи ритмічного виховання, його вклад у методику музичного виховання. Вальдорфська педагогіка про важливість музично-ритмічного виховання дітей. Педагогічна концепція К. Орфа про розвиток музичної творчості дітей. Послідовність роботи в процесі формування творчої активності школярів: ритмізація слів, текстів; мелодизація заданих ритмів чи продовження заданого ритму; продовження заданої мелодії і т.п. Використання елементарних інструментів для відповідних імпрровізацій. Ритмічні і мелодичні імпрровізації у формі рондо і т.д. процесі освіти музиці відводиться центральна роль. Музична система Золтана Кодая: розвиток культури слуху, музичної сприйнятливості, активних співацьких навичок – основа «угорського методу» навчання.

Проблеми музичної освіти та виховання на сучасному етапі.

Музика як психофізіологічний чинник впливу на особистість. Вплив сучасної музики на формування музичної культури учнів. Приналежність музичного виховання у загально педагогічному контексті до системи обов'язкової виховної роботи сучасної української школи. Завдання сучасної музичної освіти як складової педагогічної науки. Виявлення закономірних зв'язків між змістом навчання, роботою вчителя й діяльністю учнів. Шляхи гуманістично-плюралістичних позицій, національної спрямованості навчання і виховання. Стан розвитку музичного мистецтва на сучасному етапі. Напрями сучасної музики. Цілющий вплив музики на організм людини.

Сучасні онлайн-інструменти в музичному навчанні.

Інноваційні пошуки гуманізації навчання і виховання школярів на сучасному етапі розвитку української шкільної освіти. Сучасні методичні прийоми візуалізації навчального матеріалу (кроссенс, сенкан). Ідея кроссенса, сенкана. Алгоритм створення кроссенсу та сенкану. Способи читання.

Сучасні онлайн-інструменти для роботи на заняттях з музичного мистецтва та мистецтва. Віртуальна стіна Padlet. Робота з віртуальною дошкою Jamboard. Програма Liveworksheets. Сайт My Heritage – «Моя спадщина». Програма для озвучення та оживлення героїв – DeepNostalgia та DeepStory).

Алгоритм використання означених програм при підготовці та проведенні занять з музичного мистецтва та мистецтва.

Інтерактивні форми навчання музичного мистецтва.

Інтерактивні методи на занятті музичного мистецтва як засіб активізації взаємодії між учнями в навчальній діяльності. Парні та групові форми роботи. Сюжетно-рольові та інтерактивні ігри. Інтерактивні методи під час роботи над піснею (методичний прийом постановки проблеми, рольова імітаційна гра, виконавський конкурс), в процесі організації слухання музики («Світська розмова», рольова імітаційна гра, асоціації, робота в групах, конкурс, вікторина, вправи «Так чи ні», «Мікрофон»), засвоєння навчальної інформації (образні моделі, епіграф, «Дерево мудрості», метод проєктів, рольові імітаційні ігри «Кореспонденти», «Прес-конференція», «Наукова конференція»).

Музично-творча діяльність учнів на заняттях музичного мистецтва.

Дитяча художня творчість як складова частина музично-естетичного виховання. Музична творчість і педагогічне керівництво нею. Характеристика дитячої музичної творчості в різних видах музичної діяльності. Театралізація пісень. Використання музично-дидактичних ігор. Сюжетно-рольові ігри. Позакласна музично-виховна робота. Флеш-моби, квести. Комплексна музична імпровізація поєднує у собі вокальну, інструментальну, рухову, танцювальну, ігрову, театралізовану діяльність у наступних творчих завданнях: інсценізація, театралізація вокальних творів, пісень-ігор, творів для слухання; колективне створення казок. Педагогічна концепція К. Орфа про розвиток музичної творчості дітей. Творчі завдання на заняттях музичного мистецтва, їхні різновиди та значення для поліхудожнього розвитку та активізації уваги школярів. Методи активізації музично-рольової, танцювальної творчості дітей, розвитку їх фантазії в процесі інсценізації пісень.

Професіограма вчителя музичного мистецтва.

Професійні компетентності учителя музичного мистецтва. Мета фахової підготовки педагога. Визначення поняття «професійна підготовка вчителя» Поняття «професіограма». Функції і завдання педагога-музиканта в закладі загальної середньої освіти. Складові професіограми майбутнього педагога (психологічна, педагогічна, педагогічна (предметна), науково-дослідницька). Вимоги до вчителя, його педагогічні якості. Професійні функції. Дослідницька робота вчителя музичного мистецтва (аналіз власної музично-педагогічної діяльності, узагальнення досвіду кращих учителів, застосування ефективних методичних прийомів з потребою здійснювати на практиці педагогічний експеримент).

Структура й особливості організації занять з музичного мистецтва та мистецтва.

Важливість занять музичного мистецтва як основного джерела впливу на всіх дітей у напрямі їх музичного виховання, формування їх музичної культури. Сучасні програмові вимоги до заняття музичного мистецтва в школі. Типи занять музичного мистецтва (комбіноване, заняття-введення в тему, заняття-

поглиблення теми, заняття-узагальнення знань). Нестандартні типи занять (заняття-екскурсія, заняття-вистава, заняття-гра, заняття-концерт, заняття-дискусія, заняття-диспут, заняття-вікторина), синтетичне заняття (бінарне, інтегроване). Структура стандартного заняття комбінованого типу (організаційна частина; основна частина, заключна частина). Принцип тематизму і проблема цілісного підходу до заняття музичного мистецтва.

Етапи, що забезпечують цілісність заняття з інтегрованого курсу Мистецтво: I етап – підготовчий, що включає організаційний момент, актуалізацію знань і способів діяльності учнів, лаконічне повторення попередньо вивченого матеріалу. II етап – основна частина, що передбачає виклад і організацію засвоєння нового матеріалу. III етап – підсумок – лаконічне оцінювання.

Музичне сприймання, його особливості та методи активізації.

Музичне сприймання як процес відображення, становлення у свідомості людини музичного образу. Зв'язок музичного сприймання з іншими психічними процесами: емоційними переживаннями, мисленням, мовою, уявою, пам'яттю.

Сутність сприймання музики. Особливості музичного сприймання: емоційність, осмисленість, цілісність, обізнаність, асоціативність, вибірковість, константність, здатність до співтворчості.

Стадії музичного сприймання і етапи його розвитку, вікові та індивідуальні особливості у цьому процесі.

Педагогічне керівництво розвитком музичного сприймання учнів. Шляхи і засоби педагогічного впливу на розвиток музичного сприймання.

Характеристика освітніх програм з музичного мистецтва та мистецтва.

Типові освітні програми О. Савченко та Р. Шиян. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти I ступеня для 2-4 кл. (за О. Савченко). Загальні положення типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня. Варіативна та інваріантна складова програми. Освітня галузь «Мистецтво». Музичне мистецтво, образотворче мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво» Загальний обсяг навчального навантаження з галузі «Мистецтво» та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін. Автономія закладу загальної середньої освіти в обранні курсу вивчення мистецтва.

Сутність позакласної музично-виховної роботи в ЗЗСО, її форми.

Позакласна музична робота як продовження роботи, яка проводиться на уроках. Загальна спрямованість виховних і навчальних завдань, основних принципів і методів. Використання можливостей поглибленого розвитку творчих здібностей учнів і формування їх музичних інтересів в умовах позакласної роботи. Основні форми музичних занять у позаурочний час (масові, гурткові). Специфіка роботи з учнями різного віку, індивідуальні

заняття. Планування роботи гуртків, підготовка і організація концертних виступів. Проведення огляду художньої самодіяльності, свята пісні і т.п.

Організація циклу бесід про музику, тематичних вечорів, дитячих святкових ранків. Спільний перегляд музичних телепередач, культпоходу на музичні спектаклі, концерти. Специфіка музично-виховної роботи в групі продовженого дня; проведення імпровізованих занять для більш глибокого освоєння музично-ритмічних рухів, гри на елементарних музичних інструментах в таких умовах.

Сучасні педагогічні концепції музичного виховання (Л. Масол, Г. Падалка, О. Олексюк)

Авторська концепція поліцентричної художньої інтеграції Л. Масол. Три групи інтеграторів – духовно-світоглядні, естетико-мистецтвознавчі, психолого-педагогічні. Програма «Мистецтво» для початкової школи. Інтегрований курс «Мистецтво» 8–9 кл.

Наукова концепція О. Олексюк. Перехід від класичної педагогіки до постнекласичної, «Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва» Музична педагогіка Ольги Олексюк. Духовно-світоглядний розвиток майбутнього фахівця у сфері музичного мистецтва. Педагогічний процес як гуманітарний феномен культури.

«Педагогіка мистецтва» Г. Падалки. Методологічні засади, принципи, педагогічні умови, методи викладання навчальних дисциплін з різних видів мистецтва. Функції мистецької освіти, проблеми художнього пізнання, завдання втілення гуманітарної парадигми, забезпечення національної основи навчання.

Дидактичне забезпечення занять музичного мистецтва та мистецтва.

Державний стандарт загальної середньої освіти відповідного рівня освіти. Навчальний план ЗЗСО. Послідовність складання та затвердження робочого навчального плану, за допомогою якого здійснюється організація освітнього процесу. Варіативна та інваріантна складова плану. Методичні рекомендації до викладання предметів художньо-естетичного циклу. Структура методичних рекомендацій. Підручники, посібники з музичного мистецтва. Календарно-тематичне планування як необхідний засіб для вчителя у підготовці до уроку. Підручники з музичного мистецтва та інтегрованого курсу «Мистецтво» (Л. Аристова, О. Гайдамака, Л. Масол, Л. Кондратова).

Міжпредмета та внутрішньопредметна інтеграція. Основні ознаки інтегрованих занять.

Інтегрування як дієвий засіб структурування змісту і систематизації навчального матеріалу в органічних зв'язках, як інноваційна педагогічна технологія. Їх реалізація через систему творчих завдань інтегративного типу, що передбачають активізацію міжсенсорних образних асоціацій учнів у процесі сприймання та художньо-творчої діяльності.

Поняття «інтеграція», «міжпредмета та внутрішньопредметна інтеграція», «інтегровані заняття». Мета і переваги інтегрованих занять. Причини

упровадження інтегрованого навчання. Відмінності інтегрованого заняття від традиційного. Різниця між інтегрованим заняттям музичного мистецтва та інтегрованим заняттям мистецтва. Поліхудожній і творчий розвиток школярів на інтегрованих заняттях мистецтва. Види діяльності учнів на інтегрованому занятті. Інтегровані заняття Л. Аристової, Л. Кондратової та Л. Масол. Значення конспекту у підготовці до інтегрованого заняття мистецтва.

Сучасні наукові підходи до занять музичного мистецтва. Принципи навчання.

Основні наукові підходи до організації заняття музичного мистецтва. Особистісно орієнтований, культурологічний, діяльнісний, системний, компетентнісний, інтегративний, аксіологічний та етнопедагогічний підходи.

Принципи навчання (дидактичні принципи) як основоположні ідеї, що пронизують собою всю систему науково-дидактичного знання. Врахування дидактичних принципів навчання – науковості, доступності, систематичності, наочності на заняттях музичного мистецтва.

Специфічні принципи навчання: принципу єдності емоційного і свідомого; принцип єдності художнього і технічного, (художнє (ціль) увесь час висвітлює технічне (шлях до мети), коли робота над технікою разом з тим є й роботою над художністю (виразністю, образністю); принцип комплексності.

Методи та прийоми роботи над піснею на заняттях з музичного мистецтва.

Співацькі можливості дітей різного віку, особливості їх вокального виховання. Питання охорони і розвитку дитячого голосу.

Основні вокально-хорові навички і методика їх формування у школярів різного віку з врахуванням індивідуальних особливостей дітей. Причини фальшивого співу і методика роботи з неточно інтонуючими учнями. Метод ритмодекламації, сольфеджування, прийом пофразового розучування.

Розучування пісні як творчий процес, де реалізуються принципи єдності емоційного і свідомого, художнього і технічного. Основні етапи розучування пісні: вступна бесіда, показ пісні і її аналіз, робота над текстом, розучування по музичних фразах і робота над художнім виконанням пісні. Взаємозв'язок співу на уроці музичного мистецтва з іншими видами виконавської діяльності: поєднання співу з музично-ритмічними рухами, співу і гри на елементарних музичних інструментах.

Міжпредмета та внутрішньопредметна інтеграція. Основні ознаки інтегрованих занять.

Поняття «інтеграція», «інтегровані заняття». Мета інтегрованих занять. Переваги інтегрованих уроків. Причини запровадження інтегрованого навчання. Відмінності інтегрованого заняття від традиційного. Різниця між інтегрованим заняттям музичного мистецтва та інтегрованим заняттям мистецтва. *Інтегроване* заняття муз. мист. (від лат. integer – повний, цілісний) – тип заняття в якому органічно поєднуються відомості різних навчальних предметів навколо однієї теми, що сприяє інформаційному збагаченню сприймання,

мислення і почуттів учнів за рахунок залучення цікавого матеріалу, що також дає змогу з різних сторін пізнати певне явище, поняття, досягти цілісності знань.

Види діяльності учнів на інтегрованому занятті «Мистецтва». Інтегровані уроки Л. Аристової, Л. Кондратової та Л. Масол. Значення конспекту та мультимедійної презентації у підготовці до інтегрованого заняття мистецтва.

Методика «розкодування» художнього образу на інтегрованих заняттях мистецтва.

Аналіз (розкодування) художнього твору — мистецтво, яке ґрунтується на теоретичному знанні та художньому смаку, вмінні бачити, чути і розуміти текст. Специфічний термін «розкодування», як мистецтво, в основі якого, на лежить готовність особистості поцінувати художність твору і здатності аналізувати його.

Процес «розкодування» розпочинається на вступних заняттях із вивчення мистецького твору. Два основні методи аналізу: зовнішньо-описовий і причинно-порівняльний. Роль методів наведення на художній образ. Метод історико-мистецтвознавчого аналізу. Метод художніх аналогій. Етапи залучення школярів до сприймання художнього образу. 1. Художня установка, 2. Власне сприймання художнього твору. 3. Аналіз сприйнятого твору.

Оцінювання навчальних результатів школярів. Особливості оцінювання в НУШ.

Особливості оцінювання освітніх досягнень школярів у початкових класах НУШ. Безбальне оцінювання. Оцінювання в середніх і старших класах. Оцінка як засіб заохочення. Загально педагогічні вимоги до організації контролю й оцінки знань, умінь та навичок учнів. Критерії оцінювання навчальних результатів учнів. 12-ти бальна система оцінювання.

Методика «розкодування» художнього образу на інтегрованих заняттях мистецтва.

Аналіз (розкодування) художнього твору – мистецтво, яке ґрунтується на теоретичному знанні та художньому смаку, вмінні бачити, чути і розуміти текст. Специфічний термін «розкодування», як мистецтво, в основі якого, на лежить готовність особистості поцінувати художність твору і здатності аналізувати його.

Процес «розкодування» розпочинається на вступних заняттях із пізнання мистецького твору на уроках мистецтва. Два основні методи аналізу: зовнішньо-описовий і причинно-порівняльний. Роль методів наведення на художній образ. Метод історично-мистецтвознавчого аналізу. Метод художніх аналогій. Етапи залучення школярів до сприймання художнього образу. 1. Художня установка, 2. Власне сприймання художнього твору. 3. Аналіз сприйнятого твору. Послідовність аналізу об'єктів архітектури, скульптури, живопису.

Художньо-педагогічні освітні технології на заняттях з музичного мистецтва.

Поняття «технологія», «педагогічна технологія», «художньо-педагогічна технологія». «Технологія» (від «технос» – мистецтво, майстерність, «логос» – вчення, наука). Педагогічна (освітня) технологія – це спроектований інтегративний спосіб організації навчально-виховного процесу, спрямований на оптимальне досягнення дидактичних і виховних цілей, що передбачає системне планування та управління вирішенням педагогічних проблем. Художньо-педагогічна технологія як теоретично і методично обґрунтований спосіб організації навчально-виховного процесу, спрямований на оптимальне досягнення цілей мистецької освіти в єдності навчання та естетичного виховання учнів на основі реалізації потенціалу художніх цінностей. Інтегративні технології. Проблемно-евристичні технології. Інтерактивні технології. Ігрові технології. Сугестивні та арт-терапевтичні технології. Музейні технології. Медіа-технології. Проектні технології.

Проектні технології у закладах загальної середньої освіти.

Технологія проекту у дослідженнях зарубіжних та вітчизняних науковців. Класифікація проектів. Використання проектів на заняттях музичного мистецтва та мистецтв. Методичні рекомендації щодо організації проектної діяльності школярів.

Метод проектів – освітня технологія, спрямована на здобуття учнями знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою. Чотири групи проектів: проекти ігор – дитячі заняття; екскурсійні проекти; розповідні проекти; конструктивні проекти. Монопроекти та міжпредметні проекти. прикладні, інформаційні, дослідницькі та рольові проекти. Практико-орієнтовний (прикладний) проект – націлений на соціальні інтереси самих учасників проекту або зовнішнього замовника. Логічна будова проектного заняття: проблемна ситуація – проблема – мета діяльності – новий, оригінальний продукт. Етапи виконання проекту: I етап – організаційний. II етап – підготовчий. III етап – проектна робота. IV етап – оформлювальний. V етап – презентація проекту. VI етап – підбиття підсумків. Паспорт проектної роботи. Вимоги до продукту проектної діяльності. Критерії оформлення і оцінки проекту. Методичні помилки вчителів при використанні методів проектів.

Методика проведення слухання музики у початкових і середніх класах.

Слухання музики як важливий вид музичної діяльності.

Слухання музики у структурі заняття музичного мистецтва, врахування вікових особливостей учнів. Основні етапи ознайомлення з музичним твором: вступне слово вчителя, показ-ілюстрація твору чи його фрагменту, аналіз прослуханого музичного твору, повторне слухання твору чи його частини, підсумковий аналіз твору.

Методи активізації сприймання музики у процесі слухання: метод постановки завдання, метод порівняння, метод сугестопедії, метод музичних колекцій, метод пластичного інтонування, метод моделювання. О. Ростовський

про метод моделювання як засіб активізації музичного сприймання (словесне моделювання, графічне моделювання, моделювання в кольорі, в малюнках).

Доцільність порівняння, співставлення творів за контрастністю чи схожістю, використання міжпредметних зв'язків, проведення паралельного аналізу художніх образів у суміжних видах мистецтв.

Методи та прийоми ефективного засвоєння музично-теоретичних понять на заняттях музичного мистецтва.

Важливість засвоєння понять музичної та нотної грамоти для ефективного навчання. Сутність понять «музична грамота», «нотна грамота», «музична грамотність». Принципи, мета та завдання засвоєння музично-теоретичних понять на заняттях музичного мистецтва. Етапи опанування учнями музичної грамоти. Методи викладання музичної грамоти. Форми роботи по вивченню музичної грамоти та специфіка їх використання на заняттях музичного мистецтва.

Особливості планування та обліку музичної навчально-виховної роботи в ЗЗСО.

Планування – одна з важливих умов організації педагогічного процесу. Перспективний план музично-виховної роботи. Сутність планування. Дидактичні принципи та умови планування. Види планування. Планування різних видів музичної діяльності з уточненням її завдань. Складання календарного плану. Програмні вимоги до поточного заняття, репертуар, найістотніші методичні прийоми. Облік проведеної роботи. Ведення класного журналу. Педагогічний контроль, види та методи контролю. Форми контролю. Специфіка педагогічного оцінювання на уроках мистецької освітньої галузі.

2.2. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ МУЗИКИ

1. Музичне мистецтво східних слов'ян. Розвиток музичної культури Київської держави.
2. Музична культура України у XIV та XVIII столітті.
3. Розвиток української класичної музики.
4. Формування національної композиторської школи.
5. Характеристика музичного мистецтва епохи Відродження.
6. Особливості мистецтва доби Бароко. Характерні риси стилю в українській музиці.
7. Музичне рококо. Школа французьких клавесиністів.
8. Стиль класицизм у музичному мистецтві. Віденська класична школа – представники.
9. Романтизм у мистецтві. Жанрові особливості стилю. Найвидатніші представники.

10. Музичне мистецтво України першої половини і середини ХІХ століття.
11. Музична культура України у першій половині ХХ століття.
12. Музичні стилі ХХ століття. Найважливіші стильові течії. Національні школи.
13. Характеристика провідних художніх течій в музичному мистецтві кінця ХІХ-початку ХХ століття.
14. Стиль імпресіонізм в мистецтві.
15. Музична культура України другої половини ХХ століття.
16. Розвиток німецького та австрійського музичного мистецтва в першій половині ХІХ ст.
17. Розвиток польської музичної культури першої половини ХІХ ст.
18. Розвиток музичної культури Угорщини другої половини ХІХ ст.
19. Музичне мистецтво Німеччини та Австрії другої половини ХІХ ст.
20. Норвезька музична культура ХІХ ст.
21. Характеристика творчості сучасних українських композиторів (на вибір – Л. Дичко, В. Губаренко, М. Скорик, В. Сильвестров, Є. Станкович, І. Карабиць та ін.).
22. Неокласицизм в музичному мистецтві.
23. Модернізм та авангардизм в мистецтві. Постмодернізм.
24. Сучасна українська музика ХХІ століття. Характеристика стилів.
25. Відомі мистецькі колективи, виконавці, диригенти минулих і сьогоденних часів. Провідні оперні театри. Музичні конкурси.

Музичне мистецтво східних слов'ян. Розвиток музичної культури Київської держави.

Музичні інструменти східних слов'ян (гусла, барабан, бубон, сопілки, сурма, гудок). Дохристиянські традиції в музичному мистецтві. Зародження народнопісенної творчості. Основні напрямки розвитку музичної культури Київської Русі (народнопісенна творчість, професійна музика княжого двору (придворно-світська), церковна музика). Скоморохи та музиканти. Система богослужбових жанрів (кондаки, ірмоси, канони, тропарі). Візантійський церковний спів. Кондак – різновид візантійського церковного гімну. Перші рукописні співочі книги.

Музична культура України у ХІV та ХVІІІ столітті.

Музика в братських школах та колегіумах. Церковна музика, її реформа, введення партесного співу, партесний концерт. М. Ділецький – видатний теоретик і композитор ХVІІ століття. «Грамати́ка музикальна». Канти, їх особливості. Діяльність музичних цехів. Зародження українського музичного театру. Музична освіта у Київській академії. Співацька музична школа в м. Глухові. Духовний концерт у творчості М. Березовського, Д. Бортнянського та А. Веделя. «Руська симфонія на українські наспіви» невідомого автора кінця ХVІІІ століття. Пісенна творчість Г. Сковороди.

Розвиток української класичної музики.

Розвиток жанру симфонії на початку XIX століття. Симфонія соль мінор невідомого автора. Музична творчість С. С. Гулака-Артемівського. Аналіз опери «Запорожець за Дунаєм». Основні напрями творчості композиторів «Перемиської композиторської школи» (М. Вербицького, І. Лаврівського, С. Воробкевича, А. Вахнянина). Драматургія та музичні особливості музично-театральної композиції П. Ніщинського «Вечорниці». Микола Лисенко – основоположник української класичної музики. Оперна творчість. Опера «Тарас Бульба» – героїко-патріотична, музично-історична народна драма; історія написання, особливості драматургії. Опера «Наталка Полтавка», особливості драматургії. Дитячі опери («Коза-Дерева», «Пан Коцький», «Зима і Весна»). Інструментальна творчість композитора. Музика до «Кобзаря» Т. Г. Шевченка: солоспіви, хори, кантати. Кантата «Радуйся, ниво неполитая» – структура, способи викладу музичного матеріалу.

Музичне мистецтво України першої половини і середини XIX століття.

Музичне життя в перших десятиліттях XIX ст. Становлення національного театру. Пісня-романс. Зростання композиторської майстерності. Хорова музика. Музично-театральне мистецтво. С. Гулак-Артемівський «Запорожець за Дунаєм». Симфонічна та інструментальна музика. Романтична естетика, класичні стилістика й формотворення, фольклоризований тематизм в увертюрах («симфоніях») М. Вербицького. Формування національної специфіки в українській фортепіанній музиці. Розвиток жанру обробки українських народних пісень (Й. Витвицький, М. Завадський, В. Заремба). Формування циклічних творів (думка і шумка) та великої форми (М. Завадський, П. Сокальський).

Формування національної композиторської школи.

Кращі обробки народних пісень М. Леонтовича, типи мелодики та метроритму. Оригінальна творчість композитора.

Жанрова різноманітність творчості К. Стеценка: обробки народних пісень, хорові мініатюри, кантати, солоспіви, дитячі опери, музика для театру. Духовна музика у творчому доробку композитора.

Хорова та камерно-вокальна творчість Я. Степового. Фортепіанна творчість композитора.

Характеристика музичного мистецтва епохи Відродження.

Відновлення інтересу до античності. Перехід від середньовічної теоцентричної культури до антропоцентричної. Музичні напрями. Поява камерної музики. Початок нотодруку, нові інструменти. Розквіт аматорського музикування. Розвиток багатоголосся, зростання ролі світської музики, самотійність інструментальної музики, поява численних танцювальних жанрів. Шансони і мадригали. Оновлення музичної мови. Динамізація просторів, характеристик музики (нові фактурні рішення – наскрізна

імітаційність, вільні включення й вимикання голосів, антифони хорів, ефект луни, протиставлення соло і хору, вокальних і інструментальних розділів)

Особливості мистецтва доби Бароко. Характерні риси стилю в українській музиці.

Естетика, художні образи, жанри, музичний стиль, композитори. Трагічне світосприймання особистості у зв'язку з буржуазнимиреволюціями. Панування світської музики, розгортання публічного музичного життя, удосконалення музичного інструментарію, нотодрукування, розширення музичної освіти. Розвиток вокально-інструментальних жанрів, зародження нових інструментальних жанрів. Особливості музичної мови. Розвиток опери. Якопо Пері – батько першої опери «Еврідіка». Клаудіо Монтеверді («Орфей»), А. Скарлатті (опера «Нерон, який став Цезарем»), Г. Телеман («Маріо»), Г. Перселл («Дідона і Еней»), Ж.-Б. Люлі («Арміда»), Г. Гендель («Юлій Цезар»), Дж. Б. Перголезі («Наймичка Пані»), А. Вівальді («Фарнак»). Ораторія. Найвідоміші барокові ораторії (Г. Гендель «Месія»). Кантати і пасіони. Концерт. Сонати. Сюїти і партити. Творчість Й. Баха – початок розквіту німецької класичної музики. Поліфонічний стиль Баха.

Музичне рококо. Школа французьких клавесиністів.

Музичне рококо. Художній стиль рококо. Характеристика стилетворчих чинників у музиці. Жанрова система музичного рококо (рондо, пісенні варіації, одночастинна мініатюра). Школа французьких клавесиністів: Жак Шамбоньєр, Луї та Франсуа Куперени, Луї Дакен, Жан Данрійо). «Музичний театр» Франсуа Куперена і клавесинні мініатюри Луї Куперена (музичний аналіз п'єс «Прялки», «Квіткарка», «Веселунка», «Тендітна», «Метелики»). Творчість Жана Філіпа Рамо (1683–1764). Музично-теоретична діяльність Рамо. «Тамбурін» (музичний аналіз). Музичні ілюстрації: Луї Куперен. «Прялки», «Квіткарка», «Веселунка», «Тендітна», «Метелики»; Жана Філіпа Рамо. «Тамбурін».

Стиль класицизм у музичному мистецтві. Віденська класична школа – представники.

К. Глюк як представник класицизму в опері. Віденська класична школа – вершина музичного класицизму. Симфонізм як метод філософського розкриття життєвих суперечностей, формування сонатно-симфонічного циклу і симфонічного оркестру. Й. Гайдн – представник сонатно-симфонічного циклу. В. Моцарт – реформатор опери, формування ідеї наскрізного розвитку в симфонії. Узагальнюючий характер творчості Л. Бетховена, завершення ідеї наскрізного розвитку, введення нової інтонаційної сфери, пов'язаної з музикою Французької революції.

Романтизм у мистецтві. Жанрові особливості стилю. Найвидатніші представники.

Визначення поняття романтизму, хронологічні рамки. Романтизм – ідейно-естетичний та художній напрямок, який склався в європейському мистецтві на рубежі XVIII – XIX століть і був провідним на протязі всього XIX ст.

Риси романтизму: невдоволення навколишнім світом, підвищена емоційна виразність, фантастика і вимисел, принцип драматургії антитез, демократизація.

Система видів мистецтв і місце музики в ній. Створення національних шкіл, передумови цього процесу. Найяскравіші представники. Інтонаційні особливості Романтизму. Міська музична культура та фольклор.

Музична культура України у першій половині ХХ століття.

Жанрова різноманітність творчості С. Людкевича: вокально-симфонічні і симфонічні твори програмного спрямування, обробки народних пісень, солоспіви, хори, інструментальна музика.

Індивідуальні риси стилю Л. Ревуцького; традиції і новаторство у творчому доробку. Вокально-симфонічна поема «Хустина». Особливості використання народнопісенного джерела у Другій симфонії.

Інструментальна музика В. Барвінського. Жанр фортепіанної мініатюри у творчості композитора.

Жанрова різноманітність інструментальної творчості В. Косенка.

Оперна та інструментальна творчість М. Вериківського. Перший український балет «Пан Каньовський». Перша українська ораторія «Дума про дівку-бранку попівну Марусю Богуславку».

Музичні стилі ХХ століття. Найважливіші стильові течії. Національні школи.

ХХ століття в історії музики. Розпад антропоцентричної концепції та становлення поліцентризму як характерної ознаки культури ХХ століття. Світоглядні засади епохи. Постромантичні та антиромантичні тенденції в культурі.

Періодизація музичної культури ХХ століття, їх принципи. Характеристика періодів, композитори та твори. Найважливіші стильові течії ХХ століття. Імпресіонізм, неокласицизм, експресіонізм. Представники, стильові особливості творів. Новітні композиторські техніки. Додекафонія. Пуантилізм. Серіальність.

Система жанрів ХХ століття її докорінні видозміни. Камернізація, діалог культур, позаєвропейські впливи. Розвиток жанрів симфонії та опери у ХХ столітті. Видатні композитори ХХ століття: К. Дебюссі, М. Равель, І. Стравінський, А. Онеггер, Д. Шостакович, С. Прокоф'єв, П. Хіндеміт.

Характеристика провідних художніх течій в музичному мистецтві кінця ХІХ-початку ХХ століття.

Посилення ідейно-стилістичної конфронтації між різними мистецькими напрямками, стрімка зміна нових художніх течій (реалізм, пізній романтизм, оперний веризм, імпресіонізм, експресіонізм, неокласицизм, неофольклоризм). Верізм – правдивий, течія в італійському мистецтві, яка виникла наприкінці ХІХ ст., місцевий варіант натуралізму. Найяскравіші представники веризму в музиці – Руджеро Леонкавалло («Заза», «Життя Латинського кварталу», «Паяци» та ін.), П'єтро Масканьї («Сільська честь», «Маски» та ін.) і особливо Джакомо Пуччіні («Богема», «Тоска», «Чіо-Чіо-

сан». Неофольклоризм. Найяскравіші представники (Б. Барток і І. Стравінський).

Стиль імпресіонізм в мистецтві.

Поняття «імпресіонізм» (враження). Французька література та живопис на рубежі віків (С. Маларме Ш. Бодлер, П. Верлен, художники-імпресіоністи К. Моне, О. Ренуар, скульптор О. Роден). Імпресіонізм у живописі (Е. Дега, К. Моне, О. Ренуар, А. Сіслей та ін.). Виникнення музичного імпресіонізму наприкінці 80-х–початку 90-х років XIX століття. Наслідування традицій пізнього романтизму і національних музичних шкіл XIX ст. Клод Дебюссі – основоположник музичного імпресіонізму («Післяполудневий відпочинок фавна», «Море» для оркестру, «Острів радості» для фортепіано). Оновлення музичної мови Е. Саті («Оживи» («ogive» – «готична арка») – чотири фортепіанні п'єси. «Дзвінки Троянди-Хреста» та «Син Зірок») і М. Равелем («Гра води», «Відображення» для фортепіано).

Музична культура України другої половини XX століття.

Пісенне спрямування творчості композиторів (А. Кос-Анатольський, Є. Козак, П. Майборода). Творчі пошуки нового покоління композиторів 60-70-х років (Л. Дичко, В. Сильвестров, М. Скорик, Є. Станкович і інші). Оновлення композиторської техніки, застосування нових засобів музичної виразності, прояви авангардизму. «Нова фольклорна хвиля» в українській музиці цього періоду: передумови звернення до фольклору, використання архаїчних пластів народної творчості, застосування новітніх технік, оновлення музичної мови, форм, жанрів, оркестрового письма. Розвиток жанру кантати на фольклорній основі у творчості Л. Дичко («Калина червона», «Чотири пори року»).

Розвиток німецького та австрійського музичного мистецтва в першій половині XIX ст.

К. Вебер і його романтична опера. Класична основа творчості Ф. Мендельсона, романтичні тенденції його симфонізму. Фортепіанний та вокальний спадок. Композиторська та музично-критична діяльність Р. Шумана яскравого представника німецького романтизму. Ф. Шуберт – молодший сучасник Бетховена, композитор-романтик. Вплив музичної культури Відня на становлення Шуберта як композитора. Створення нових жанрів фортепіанної мініатюри, пісенних циклів, лірико-романтичної симфонії.

Розвиток польської музичної культури першої половини XIX ст.

Національно-визвольний рух і польська культура XIX ст. Твори Ю. Словацького та А. Міцкевича. Творчість польських композиторів: М. Огінського – автора перших класичних полонезів; С. Монюшка – автора першої національної опери: М. Шимановської – видатної піаністки, композитора, автора 24 прелюдій, що є предтечею циклу Ф. Шопена. Ф. Шопен – основоположник польської музичної класики, композитор-патріот, співець національно-визвольного руху в Польщі першої половини XIX ст. Тема батьківщини – основна в творчості Шопена. Шопен – „поет фортепіано”. Жанрова різноманітність творів Шопена, їх мелодичне багатство, гармонічна

яскравість, структурна різноманітність. Світове значення творчості Шопена. Життєвий та творчий шлях.

Розвиток музичної культури Угорщини другої половини XIX ст.

Ф. Ліст – класик угорської музики, композитор, піаніст, диригент, педагог, музичний критик. Зв'язок творчої діяльності Ліста з визвольним рухом угорського народу, з демократичною угорською культурою. Національна героїка творчості Ліста. Прогресивний характер романтизму Ліста. Нові принципи програмності, монотематизм. Різноманітність жанрів інструментальної музики. Транскрипції, парафрази. Ліст – автор програмних симфонічних творів. Фортепіанна та вокально-хорова творчість.

Музична культура Німеччини та Австрії другої половини XIX ст.

Р. Вагнер – німецький композитор, реформатор опери, автор лібрето. Естетичні та філософські погляди Вагнера. Звернення до міфологічних сюжетів, прагнення до синтезу музики і драми в опері. Створення „наскрізності” музичної дії, відмова від традиційних оперних номерів, система лейтмотивів, ведуча роль оркестру в операх Вагнера. Домінуюче значення речитативної декламації у вокальних партіях. Статичність дії.

Й. Штраус (син) – австрійський композитор XIX ст. Демократичні тенденції його творчості. Штраус – автор класичних оперет («Летюча миша», «Циганський барон»). Трагування танцювально-побутових жанрів (вальс, галоп, полька, чардаш).

Й. Брамс – композитор малих форм, автор фортепіанних та вокальних мініатюр. Пісенна основа творчості Брамса, зв'язки з фольклором різних країн. Великі вокально-симфонічні цикли – чотири симфонії, фортепіанні та скрипкові концерти. Пісенний симфонізм Брамса. Протиставлення Вагнера Брамсу (конфлікт вагнеріанців та брамінів).

Норвезька музична культура XIX ст.

Характеристика суспільно-політичного життя. Підйом національного руху. Розквіт норвезької літератури та мистецтва в середині XIX ст. (творчість Г. Ібсена, Б. Бйорнсона), утвердження сценічного реалізму в норвезькому театрі. Народні пісенно-танцювальні жанри (гангар, спрінгданс, халлінг). Діяльність скрипаля Уле Булля. Е. Гріг – основоположник норвезької музичної класики. Яскрава народність творчості Е. Гріга: образи норвезької природи, народного побуту, фантастики та епосу. Втілення в музиці Е. Гріга особливостей стилю норвезьких народних пісень і танців. Ведуче значення ліричних образів та малих форм в його творчості. Основні життєві віхи.

Характеристика творчості сучасних українських композиторів (на вибір – В. Губаренко, М. Скорик, В. Сильвестров, Є. Станкович, І. Карабиць та ін.).

В. Губаренко – оперний композитор України XX ст (симфонічна поема «Купало», вокальні цикли «Барви та настрої», «Осінні сонети», «Простягни долоні», оперна творчість). Новаторство форм і жанрів у творчості В. Сильвестрова. Програмність симфонічних творів, камерні інструментальні

твори. Жанрова різноманітність творчості М. Скорика. Стильова особливість творчості Є. Станковича (фольк-опера «Коли цвіте папороть»). Нові типи симфонічної драматургії у його творах. Балети. Музичний доробок І. Карабиця, відомі пісні. Творчість для дітей А. Філіпенка («Веселий музикант», «Зяблик», «Веснянка», Урожайна» та ін.), Б. Фільц (опера-казка «Лісова школа», дитячі пісні).

Неокласицизм в музичному мистецтві.

Течія, що виникла як протиставлення експресіонізму. Більш спокійний тон творів. П. Хіндеміт, І. Стравинський, почасти К. Орф – яскраві представники неокласицизму в музиці. Відродження в їх творах музичного мистецтва минулих епох, стародавніх стилів, жанрів та форм. Звернення П. Хіндеміта та І. Стравинського до творчості Й. С. Баха і Г. Генделя, віденських класиків. Втілення в творах І. Стравинського та К. Орфа елементів старовинних обрядів, театральних жанрів, архаїчних пластів фольклору.

Модернізм та авангардизм в мистецтві. Постмодернізм.

Поняття модернізму. Основні напрямки мистецтва модернізму. Музичне мистецтво – заперечення звукової організації – мелодії, гармонії, поліфонії. Представники модернізму в музиці (Ерік Саті, Поль Дюка, Карл Орф, Курт Вайль, Бела Барток, Золтан Кодай).

Загальні риси авангардизму Напрямки авангардизму (футуризм, експресіонізм, конструктивізм, дадаїзм, сюрреалізм, імажинізм, абстракціонізм, кубізм). Авангардизм в українському мистецтві (пересувна виставка «Салони Іздебського» робіт братів В. і Д. Бурлюків, Н. Гончарової, М. Ларіонова; полотна О. Екстер, кубічні скульптури О. Архипенка, неовізантизм бойчукістів, сюрреалізм львівського об'єднання Artes, зокрема М. Андрієнка-Нечитайла). Музичне мистецтво (сюїта «Фрески Софії Київської» для камерного оркестру В. Годзяцького; симфонія-легенда «Вечір на Івана Купала» Л. Грабовського)

Музика постмодернізму (джаз, ритм-н-блюз, ранній рок-н-ролл, диско, рок).

Сучасна українська музика ХХІ століття. Характеристика стилів.

Жанри: фолк-рок, фолк-панк, рок, поп-рок. Творчість гуртів «Kozak System», «Нічлава-Блюз». Українська рок-музика (Друга Ріка, Океан Ельзи, СКАЙ, The HARDKISS, Без Обмежень, Антитіла). Представники сучасної фолк-музики (Руслана, Марина Круть, Аліна Паш, Khayat, гурти ONUKA, GO_A (фолктроніка), KAZKA, ДахаБраха). Сучасні музичні жанри (хіп-хоп – «Танок на майдані Конго», «Тартак», «Вхід у змінному взутті», «The Вйо»). Поп-жанр українська естрадна пісня (Олександр Пономарьов, Тіна Кароль,

Відомі мистецькі колективи, виконавці, диригенти минулих і сьогоденних часів. Провідні оперні театри. Музичні конкурси.

Відомі виконавці-інструменталісти (Ф. Бузони, В. Горовіц, Ван Кліберн, М. Лонг, Ш. Беріо, І. Стерн, Н. Паганіні, Ж. Тібо. П. Сарасате, Я. Хейфец). Майстри вокалу (П. Віардо-Гарсія, А. Патті, М. Малібран, Е. Шварцкопф, Ф. Таманьйо, Е. Карузо, М. Ланца, М. дель Монако, Т. Руффо, Н. Гяуров,

Л. Паваротті). Диригенти (Г. Берліоз, Л. Бернстайн, Р. Вагнер, Б. Вальтер, А. Тосканіні) і симфонічні оркестри. Гевандхауз – лейпцігський симфонічний оркестр, Королівський симфонічний оркестр в Англії, Філадельфійський симфонічний оркестр в США та ін. Найвідоміші зарубіжні оперні театри (Гранд Опера в Парижі. Ковент Гарден в Лондоні, Ла Скала в Мілані. Байрейтський театр в Німеччині. Метрополітен Опера в США). Музичні конкурси (конкурси піаністів ім. Ф.Шопена у Варшаві, ім. Ф.Ліста у Будапешті, ім. Б. Сметани у Празі; скрипалів ім. Г. Венявського у Варшаві, ім. Н. Паганіні у Генуї, ім. бельгійської королеви Єлизавети у Брюсселі, ім. Е. Ізаї у Брюсселі; скрипалів та піаністів ім. Й.-С. Баха у Лейпцігу. ім. М. Лонг та Ж. Тібо у Парижі, ім. А. Дворжака у Празі; конкурси вокалістів у Тулузі та Будапешті; конкурс оперних співаків у Софії).

2.3. ТЕОРІЯ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

1. Балетмейстер та сфера його творчої діяльності.
2. Значення музичного супроводу у хореографічному творі.
3. Основні напрями хореографічного мистецтва.
4. Хореографія як вид мистецтва.
5. Професійні та аматорські колективи, їх характеристика.
6. Провідні балетмейстери України (Василь Авраменко, Кім Василенко, Павло Вірський, Василь Верховинець, Анатолій Коротков, Борис Колногузенко).
7. Провідні балетмейстери сучасного хореографічного мистецтва (Радуга Поклітару, Дмитро Дікусар, Влад Яма, Юрій Кот, Ілона Гвоздєва, Олена Шоптенко).
8. Виховний потенціал хореографічного мистецтва.
9. Мета та основні завдання хореографічної освіти дітей.
10. Вимоги до особистості керівника хореографічного гуртка.
11. Вплив хореографічної діяльності на розвиток дитини.
12. Види хореографічної діяльності.
13. Класифікація та характеристика українських народних танців.
14. Регіональні особливості народного танцю Полісся.
15. Регіональні особливості народного танцю Поділля.
16. Регіональні особливості народного танцю Закарпаття.
17. Регіональні особливості народного танцю Гуцульщини.
18. Регіональні особливості народного танцю Волині.
19. Український національний костюм (регіональні особливості).

20. Творча діяльність найвідоміших народних хореографічних колективів України.

21. Творча діяльність найвідоміших сучасних хореографічних колективів України.

22. Народний танець як складова народних обрядів і свят.

23. Хореографічне мистецтво Польщі.

24. Хореографічне мистецтво Іспанії та Італії.

25. Хореографічне мистецтво Латинської Америки.

Балетмейстер та сфера його творчої діяльності

Визначення сутності професії балетмейстера.

Необхідно відзначити, що діяльність балетмейстера-педагога характеризується багатоаспектністю і визначає низку виконуваних ним функцій:

- організаційно-управлінська (педагог-хореограф виступає організатором колективу і керує його функціонуванням);

- постановча

- репетиторська

- навчально-виховна

- розвивальна

- контролююча

Балетмейстер як керівник колективу має здійснювати свою роботу відповідно до хореографічного репертуару; особливостей роботи з дітьми молодшого, середнього, старшого шкільного віку; до положень про хореографічні фестивалі, конкурсу; орієнтуватися у проблемах сучасного розвитку аматорського хореографічного мистецтва, творчо підходити до здійснення своєї художньо-хореографічної діяльності.

Значення музичного супроводу у хореографічному творі

Музика притаманна танцювальному мистецтву, вона є найяскравішим засобом виразності хореографічної драматургії, основою хореографії, визначаючи драматургію постановки танцю, його темп, ритм, жанрову специфіку.

Специфіка музики як виду мистецтва полягає у відтворенні дійсності в звукових образах. Масштаби художньо-виражальних можливостей музики надзвичайно великі - від відтворення картин природи, побуту, життя народних мас до втілення найтонших відтінків внутрішнього світу людини і філософських узагальнень.

Танцювальна музика - це музика, призначена для супроводу танців, а також похідна від неї категорія музичних творів, які не призначені для танців і мають самостійну художню цінність (наприклад, старовинні танцювальні сюїти, сонати, симфонії тощо). Танцювальна музика характеризується чітким ритмічним малюнком, специфічним для кожного танцю темпом, які обумовлені ритмом, темпом і характером танцювального руху.

Основні напрями хореографічного мистецтва

Хореографічний напрям – це сукупність найпоказовіших стильових характеристик певного художнього явища в хореографічному мистецтві. Основу напрямку становить чітко визначена концепція сприйняття світу й людини.

Напрямки хореографічного мистецтва:

- Класичний
- Народний
- Бальний
- Сучасний
- Джаз-модерн
- Джаз-фанк

Загальний аналіз напрямків хореографічного мистецтва та їх різновидів.

Хореографія як вид мистецтва

Хореографічне мистецтво – це дуже об'ємне поняття, яке містить балет, мистецтво народного та сучасного танцю.

Хореографія сформулювала цілу систему специфічних засобів і прийомів, свою художньо виразну мову, за допомогою чого створюється хореографічний образ, який виникає з музично-ритмічних рухів. Він має умовно-узагальнений характер і розкриває внутрішній стан і духовний світ людини.

Основу хореографічного образу складає рух, який безпосередньо пов'язаний з ритмом.

Специфічною особливістю мистецтва хореографії є її безпосередній зв'язок з музикою, яка допомагає розкрити хореографічний образ у всій яскравості і повноті, впливає на його темпоритмічну побудову.

При аналізі музичного мистецтва йшлося про існування важливого зв'язку композитор – виконавець. У хореографії цей зв'язок значно ускладнюється, адже між композитором і виконавцем з'являється постать хореографа. Саме цей «потрійний союз» і робить хореографію видом мистецтва.

Професійні та аматорські колективи, їх характеристика.

Аматорський хореографічний колектив – вид непрофесійного народного колективу, в якому виконавцями є непрофесійні виконавці.

Діяльність сучасних аматорських хореографічних колективів відрізняється більшою свободою у виборі репертуару, іншими ціннісними орієнтирами, але і сьогодні зберігаються схожі завдання – розвиток творчих здібностей, організація змістовного дозвілля, реалізація творчого потенціалу тощо.

Професійна хореографія функціонує за принципом авторської єдності. Хореограф-постановник складає твір – актори-виконавці хореографічними рухами реалізують його авторський задум.

Івано-Франківський національний академічний Гуцульський ансамбль пісні і танцю «Гуцулія».

Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського.

Буковинський ансамбль пісні і танцю України .

Народний ансамбль танцю «Барвінок».

Житомирський хор (нині – Поліський ансамбль пісні і танцю) «Льонок».

Ансамбль «Верховина».

Дати загальну характеристику вказаних колективів.

Провідні балетмейстери України (Василь Авраменко, Кім Василенко, Павло Вірський, Василь Верховинець, Анатолій Коротков, Борис Колногузенко).

Загальна характеристика творчості провідних балетмейстерів України.

Провідні балетмейстери сучасного хореографічного мистецтва (Радуга Поклітару, Дмитро Дікусар, Влад Яма, Євген Кот, Ілона Гвоздьова, Олена Шоптенко).

Загальна характеристика творчості провідних балетмейстерів сучасного хореографічного мистецтва України.

Виховний потенціал хореографічного мистецтва.

Загально прийнято, що мистецтво одна із форм відображення дійсності, яка нас оточує, розкриває навколишнє життя в усіх його проявах. Належне місце в ньому посідає хореографічне мистецтво, основа якого танець, і доказом цього його широка популярність і зацікавленість до танців різного походження у молодого покоління. Мистецтво, в тому числі і хореографічне, гармонізує емоційне життя людини, закріплює естетичну, моральну основи людського існування – все те що прийнято поєднувати у поняття духовність. Танці є відображенням матеріальної культури, етикою та естетикою свого часу.

Продуктивність гармонійного виховання дітей засобами хореографії обумовлена її синтезуючим характером, що поєднує в собі музику, ритміку, театр і пластику рухів. Хореографічне мистецтво є одним із ефективних засобів усебічного розвитку особистості. Крім того, хореографічне мистецтво найуспішніше реалізує розвиток зорових, слухових і рухових форм чуттєвого й емоційного сприйняття світу, знімає розумову втому і дає додатковий імпульс для інтелектуальної діяльності.

Мета та основні завдання хореографічної освіти дітей.

Мета хореографічного навчання.

Початковий курс можна використовувати керівникам хореографічних гуртків початкового рівня в умовах позашкільного навчального закладу.

Вправи екзерсису класичного танцю.

Вправи екзерсису народного та сучасного танцю.

Оволодіваючи навчально-тренувальними вправами, учні на уроках навчаються створювати і відчувати образи, вдумливо виконувати рухи різних видів танців, передавати їх характер, фольклорні особливості, національний колорит тощо.

Вимоги до особистості керівника хореографічного гуртка.

Однією з основних складових професійної майстерності майбутнього керівника хореографічного колективу є рівень сформованості в нього педагогічної майстерності.

Педагогічна майстерність керівника хореографічного колективу – професійна якість, обумовлена комплексом професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного застосування методів педагогічного впливу як на окрему особистість, так і на колектив у цілому.

Педагогічна майстерність хореографа передбачає вміння володіти педагогічною технікою, яка включає дві групи компонентів.

Основним інструментом виховного впливу на вихованців дитячого танцювального колективу є особистість педагога, його професійна майстерність, рівень зрілості в педагогічній діяльності та особистісні якості, бо «той, хто на все життя обирає педагогічну професію, має володіти бодай трьома особливостями: умінням шанувати і любити людей більше, ніж себе; умінням упродовж життя набувати знань і різновидів людського досвіду (теоретичного, практичного, естетичного); умінням передавати досвід учням».

Вплив хореографічної діяльності на розвиток дитини.

У формуванні естетичної і художньої культури особистості хореографічне мистецтво є найважливішим аспектом естетичного виховання. Хореографія – це

світ краси руху, звуків, світлових фарб, костюмів, тобто світ чарівного мистецтва. Діти прагнуть побачити це на балетних виставах, у художніх альбомах, відеофільмах. Заняття хореографічним мистецтвом сприяють фізичному розвитку дітей та збагачують їх духовно. Це гармонійне заняття приваблює і дітей, і батьків.

Танцювальне мистецтво через зміст і форму хореографічного твору справляє широкий виховний вплив, задовольняє пізнавальні, наслідувальні потреби дітей, забезпечує різнобічну культурну орієнтацію у навколишньому світі.

Провідна функція хореографічного мистецтва – вираження емоцій і почуттів.

Виразальні засоби.

Естетичне, фізичне, духовне виховання якнайкраще здійснюється за допомогою мистецтва хореографії. В дитячому віці хореографія повною мірою сприяє всебічному гармонійному та фізичному розвитку дитини.

Види хореографічної діяльності.

У хореографічній педагогіці розрізняють декілька класифікацій хореографічної діяльності:

1. За організацією і складом вихованців.
2. За видовою спрямованістю.
3. За цільовою спрямованістю.

Кожен вид хореографічної діяльності має свою дидактичну мету і завдання. Дати характеристику та спрямування видів хореографічної діяльності: тренінгові заняття, корекційно-профілактичні, музично-ритмічні, творчо-постановочні, тематичні заняття (тематично-виховні, тематично-пізнавальні), комплексні, контрольні, відкриті.

Класифікація та характеристика українських народних танців.

Український танець займає значне місце серед культурних надбань нашого народу. У танцювальних образах розкривається національний характер народу, відображаються явища, взяті безпосередньо з його побуту та праці, рідна природа тощо. Танці, що існують в Україні, можна поділити на три основні жанри:

- Танці хороводного плану (веснянки, купальські хороводи та інші);
- Сюжетні танці – відтворення явищ природи, народного побуту, тема праці, народна героїка тощо;
- Побутові танці (гопак, козачок, кадрили, гуцулки, коломийки та інші).

Дати характеристику основним жанрам народного танцю.

Регіональні особливості народного танцю Полісся.

Тематика танців Полісся, стилістичні особливості музичного супроводу та хореографічних рухів, малюнку та кроків.

Регіональні особливості народного танцю Поділля.

Тематика танців Поділля, стилістичні особливості музичного супроводу та хореографічних рухів, малюнку та кроків.

Регіональні особливості народного танцю Закарпаття.

Тематика танців Закарпаття, стилістичні особливості музичного супроводу та хореографічних рухів, малюнку та кроків.

Особливості лемківських та бойківських танців.

Регіональні особливості народного танцю Гуцульщини.

Тематика танців Гуцульщини, стилістичні особливості музичного супроводу та хореографічних рухів, малюнку та кроків.

Регіональні особливості народного танцю Волині.

Тематика танців Волині, стилістичні особливості музичного супроводу та хореографічних рухів, малюнку та кроків.

Український національний костюм (регіональні особливості).

Характерний жіночий та чоловічий одяг Полісся, Поділля, Слобожанщини, Гуцульщини.

Творча діяльність найвідоміших народних хореографічних колективів України.

Дати характеристику творчості колективів:

народний художній колектив системи Міністерства освіти і науки України ансамбль танцю «Сузір'я», м. Херсон;

народний ансамбль танцю «Барвінок», м. Вінниця;

академічний ансамбль танцю «Надзбручанка»;

Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського, м. Київ

Творча діяльність найвідоміших сучасних хореографічних колективів України.

Охарактеризувати творчу діяльність колективів:

театр-студія сучасного танцю «Абра»;

шоу-балет «FORSAGE»;

хореографічний колектив «Smile-Dance»

Народний танець як складова народних обрядів і свят.

Український народний танець – найяскравіший прояв народної творчості – розвивався впродовж усієї історії українського народу, збагачуючись новим

змістом і своєрідними виразними засобами. Невичерпна скарбниця народного танцю вирізняється своїм неповторним колоритом, що знаходить вияв у самотній лексичній, пластичних інтонаціях, структурній та композиційній побудові, тематиці та образному змісті хореографічних творів, оригінальній манері їх виконання.

Народна хореографія поділяється: Хороводи, Орнаментальні (ритуального напрямку), Ігрові, Пляска, Одиночна (соло) (найбільш стародавні), Парна (2 соліста) (найбільш стародавні), Перепляс (2 і більше - суперництво) (найбільш стародавні), Масовий танок (багато танцюючих, імпровізація, немає певної форми), Групова традиційна танець (є традиції, є форма, хоч і багато людей), Кадриль (пізніші), Ланс (пізніші), Полька (пізніші).

Хореографічне мистецтво Польщі.

Польські народні танці є традицією, що сягає корінням у десять століть Росії Польська культура і історії. Багато танців походять від регіональних звичаїв та історичних подій, але також включають офіційні бальні елементи або балет, і відрізняються від Чеська, Словацька і Германський стилі. У наш час танці виконуються лише під час великих подій, свят або в громадських приміщеннях, орієнтованих на туристів.

До найвизначніших і найвідоміших танців Польщі належать Краков'як, Мазурка, Оберек, Полонез і Богемська Полька. Провідним композитором польської танцювальної музики за кордоном був піаніст і композитор Фредерік Шопен, який часто включав фольклор у свої твори.

Хореографічне мистецтво Іспанії та Італії.

Іспанський народ переніс багато бід і страждань перед тим, як осісти на одному місці і почати виробляти свої культурні цінності, які він міг би передати майбутнім поколінням. Іспанські танці – болеро, сарабанда, фандаго, етнічні танці, найбільш відомі – пасодобль і фламенко, що відрізняються один від іншого досить сильно.

Танці у іспанців такі ж, як і самі іспанці – дуже пристрасні і гарячі. Іноді складається враження, що партнер і партнерка прагнуть «перетанцювати» один одного, деякі фігури іспанських народних танців продовжили своє існування в латиноамериканських танцях.

Хореографічне мистецтво Латинської Америки.

Латинська Америка дала світу свою особливу музичну й танцювальну культуру. Латиноамериканські танці ще з початку 20 ст. почали проникати в Європу й Північну Америку. Чимало з них у видозміненій формі увійшли до

латиноамериканської програми бальних танців. Інші, хоча не кодифіковані, були й залишаються популярними на танцювальних майданчиках.

Аргентина дала світу танго. В самій країні танцюють аргентинське танго, відмінне за технікою й стилем від європейського танго, що розвинулося під його впливом, незважаючи на те, що обидва танці танцюються під одну музику.

Бразилія відома самбою – музичним стилем і танцем. Як і у випадку із танго, бразильська самба відрізняється за технікою виконання від кодифікованої бальної самби. В Бразилії виникло також танцювально-бойове мистецтво капоейра.

Велика кількість танців зародилася на Кубі, яка до революції була надзвичайно популярним курортом для багатих американців, що шукали нових розваг. Румба і ча-ча-ча згодом були кодифіковані й стали частиною латиноамериканської програми бальних танців. Свого часу були популярними й інші танці кубинського походження: мамбо, сальса.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ФАХОВОМУ ВСТУПНОМУ ІСПИТІ

Кількість балів	Критерії
191-200	Абітурієнт має системні, ґрунтовні знання та демонструє науково вірне й глибоке розуміння змісту питань за обраною спеціальністю, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати навчальний матеріал, самостійно користуватись джерелами інформації та приймати рішення.
180-190	Абітурієнт має гнучкі знання, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її в предметній області, ставити і розв'язувати проблеми.
169-179	Абітурієнт має повні, глибокі знання, здатний використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки та узагальнення.
158-168	Абітурієнт добре володіє опанованим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі

	твердження із самостійною і правильною аргументацією.
147-157	Абітурієнт застосовує раніше здобуті компетентності у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати зв'язки між фактами, робити висновки, контролювати власну діяльність. Відповідь його логічна, хоч і має неточності.
136-146	Абітурієнт демонструє правильне розуміння суті питань за змістом обраної спеціальності, однак, при цьому, він неповно й неглибоко розкриває зміст питань та виявляє певну невпевненість у застосуванні теоретичних педагогічних положень до розв'язання проблем шкільної практики.
125-135	Абітурієнт демонструє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, при цьому виклад його неповний, непослідовний. Допускає неточності у визначенні понять та при використанні знань для вирішення практичних завдань, не вміє показово обґрунтувати свої судження.
100-124	Абітурієнт має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
0-99	Абітурієнт демонструє нерозуміння суті питань за змістом обраної спеціальності, а також не вміє розкрити їх зміст та застосувати теоретичні педагогічні положення щодо розв'язання проблем шкільної практики.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрошук Л. М. Розвиток творчого потенціалу в процесі постановки творчого проекту як аспект професійної підготовки майбутнього вчителя хореографії. *Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, Умань, 23-24 трав. 2014. 246 с.
2. Белікова В. В. Історія української музики : навч. посіб. [вид.2-ге, перероб. й доп.]. К. : МОНУ, Кривий Ріг : КДПУ, 2004. 124 с.
3. Бірюк І. А. Інтегровані уроки у початковій школі : метод. посіб. Володимирець: 2018. 65 с.
4. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю. 3-тє вид. К.: Мистецтво, 1996.496 с.
5. Васіна З. О. Український літопис вбрання. Т.1. К.: Мистецтво, 2003. 250 с.
6. Васіна З.О. Український літопис вбрання. Т.2. К.: Мистецтво, 2003. 448 с.
7. Верещагіна О. Є. Історія української музики ХХ століття : навч. посіб. / О.Є.Верещагіна, Л. П. Холодкова. Т. : Астон, 2010. 279 с.
8. Верещагіна О.Є., Холодкова Л.П. Історія української музики ХХ століття : навч. посіб. для студ. муз. спец. вищ. навч. закл. К.:Освіта України, 2010.268 с.
9. Верховинець В. Теорія українського народного танцю. К. "Мистецтво, 2008. 150 с.
10. Види танців. URL: https://dance.lovetoknow.com /Category:Types_of_Dance
11. Волчукова В. М., Бугаєць Н. А., Ліманська О. В., Тіщенко О. М. Методика роботи з хореографічним колективом: Основи курсу. Навч.-метод. посіб. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2013. 326 с.
12. Галацкая В. Музыкальная литература зарубежных стран. М. :Музыка, 1989. 278 с.
13. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат. Бойківські і Лемківські танці. Кн. 2. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2008. 319 с.
14. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат. Гуцульські танці. Кн. 1. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2008. 608 с.
15. Годовський В. М., Маркевич Л. А. Народне танцювальне мистецтво України. Частина 1. Західний регіон. Рівне, РДГУ, 2003. 32 с.
16. Годовський В. М. Танці Полісся. Рівне, 2002. 114 с.
17. Гукова В. В. Світова музична література. Перший рік навчання. К. : Мелосвіт, 2006. 285 с.
18. Гумінська О. О. Технології колективного музикування : метод. посіб. Рівне: РОШПО-РДГУ», 2018. 60 с.

19. Гумінська О. О. Уроки музики в загальноосвітній школі : метод. посіб. Тернопіль: Навч. книга «Богдан», 2003. 104.
20. Історія Української музики в шести томах. Друга половина ХІХ ст. К. : Наукова думка, 1989. Том 2. 448 с.
21. Кияновська Л. О. Галицька музична культура ХІХ-ХХ ст. : навч. посіб. для ВНЗ. Чернівці : Книга ХХІ, 2007. 420 с.
22. Кияновська Л. О. Українська музична культура : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2000. 184 с.
23. Кияновська Л. О. Українська музична культура: навч. посіб. Львів, Київ : Тріада плюс, Алерта, 2008. 344 с.
24. Колногузенко Б. М. Види мистецтва та хореографії. Х.: ХДАК, 2009. 140 с.
25. Колногузенко Б. М. Хореографічна сюїта: методичні матеріали з курсу Мистецтво балетмейстера. Харк. держ. акад. культури. Х.: ХДАК, 2007. 106 с.
26. Кондратова Л. Г. Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 1 кл. закл. заг. сер. осв.. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан». 2018. 144 с.
27. Конен В. История зарубежной музыки. М. : Музыка, 1972. 389 с.
28. Конен В. История зарубежной музыки. С 1789 года до середины ХІХ века. Издание пятое. М. : Музыка, 1981. Вып. 3. 478 с.
29. Корній Л. Історія української музики (від найдавніших часів до середини ХVІІІ ст.). Київ–Харків–НьюЙорк : Видавництво М. П. Коць, 1996. Ч. І. 315 с.
30. Корній Л. П. Історія української музики : в 3 ч. Київ – Нью-Йорк : Видавництво М. П. Коць, 1996. Т. 2. 1998. Т. 3. 2001.
31. Косміна О. Ю. Традиційне вбрання українців. К.:Балтія-друк, 2008. 157 с.
32. Кривохижа А. М. Гармонія танцю. Навчально-методичний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. Кіровоград.: РВЦ КДПУ ім. Винниченка, 2006. 90 с.
33. Кушка Я. С. Методика музичного виховання дітей. Видання друге, доопрацьоване : навч. посіб. для вищ. навч. закл. культ. і мист. І–ІІ рівнів акред. У 2-х част. Ч. 1. Вінниця: Нова книга, 2007. 216 с.
34. Леонтьева О. Карл Орф. М. : Музыка, 1984. 334 с.
35. Ливанова Т. Западноевропейская музыка ХVІІ-ХVІІІ веков в ряду искусств. М. : Музыка, 1977. 387 с.
36. Мартиненко О. Методика роботи з хореографічним колективом: теорія і практика: підручник для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальностей 024 Хореографія, 014 Середня освіта (Хореографія). Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. 390 с.

37. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посіб. для вчит. / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко.Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с.
38. Масол Л. М. Мистецтво : підруч. для 10 (11) кл. закладів заг. серед. освіти. К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. 224 с.
39. Масол Л. М. Мистецтво : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. Х. : ФОЛПО, 2016. 240 с.
40. Масол Л. М. Мистецтво : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. К.: Видавничий дім «Освіта», 2017. 224 с.
41. Мистецтво : навчальна програма для 5–9 класів / уклад. О. Гайдамака, О. Коваленко, Л. Масол, Г. Сотська та ін. Київ, 2017. 42 с.
42. Музичне мистецтво України у ХІХ столітті : навч. посіб. Ч. 2. Кн. 1 [кер. Л. В. Ярославич]. Тернопіль : Астон, 2002. 148 с.
43. Нова українська школа: порадник для вчителя / за. ред. Бібік Н. М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
44. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навч.посіб. К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2013. 248 с.
45. Олексюк О. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва : навч. посіб. К.: Знання України, 2004. 264 с.
46. Ольховський А. Нарис історії української музики. К. : Муз. Україна, 2003. 512 с.
47. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2010. 274 с.
48. Пантюк М., Пантюк Т. До питання про теоретичні підходи відомих вітчизняних педагогів у підготовці вчителя до виховної роботи у ХХ столітті. Молодь і ринок. Дрогобич, 2011. № 10 (81). С. 25–28.
49. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах : навч. посіб. К.: Либідь, 2001. 272 с.
50. Повалій Т. Л. Історія хореографічного мистецтва: навч.-метод. посібн. Суми: СПДФО Повалій К. В., 2014. 120 с.
51. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі : навч. посіб. Тернопіль, 2000. 272 с.
52. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в початковій школі : навч. посіб. Тернопіль, 2000. 216 с.
53. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навч. посіб. К.,1997.248 с.

54. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька : навч. посіб.: Навч.книга «Богдан», 2005. 360 с.
55. Савицька Н. Хронос композиторської життєтворчості. Львівська національна музична академія М.В. Лисенка. Львів : Сполом, 2008. 320 с.
56. Самин Д. Сто великих музыкантов. М. : Вече, 6. 2002. С. 344–349.
57. Сердюк О. В. Українська музична культура: від джерел до сьогодення : монографія. О.В. Сердюк, О.В. Уманець, Т.О. Слюсаренко. Х. : Основа, 2002. 400 с.
58. Сердюк Т. Художньо-естетична школа майбутніх учителів хореографії: формування досвіду : монографія. Бердянськ., Видавець Ткачук О. В., 2011. 250 с.
59. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. Київ«Міленіум»,2006.344 с.
60. Словник хореографічної термінології / Я. Г. Рева. Полтава: ПДПУ, 2003.
61. Тараканова А. П. Система хореографічного виховання у школах і позашкільних закладах: навч.- метод. посіб. К.: ІЗМН, 1996. 284 с.
62. Туркевич В. Хореографічне мистецтво України в персоналіях. К.: Інтеграл, 1992. 224 с.
63. Українська музична література від найдавніших часів до початку ХІХ ст. : навч. посіб. Ч. 1 [кер. Л.В. Ярославич]. Тернопіль: Астон, 2000. 184 с.
64. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти : підручник. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. 528 с.
65. Шариков Д. І. Теорія, історія та практика сучасної хореографії. *Генезис і класифікація сучасної хореографії – напрями, стилі, види*: монографія. К.: КиМУ, 2010. 208 с.
66. Шевченко В. Т. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії. К.: ДАКККіМ, 2006. 184 с.
67. Шевчук А. С. Дитяча хореографія: навч.-метод. посіб. К. : Шк. світ, 2008. 128 с.
68. Шинкаренко А. І. Урок музики як урок мистецтва. *Початкова школа*. Київ, 1996, № 4.
69. Шинкаренко А. І., Бондаренко Н. Є. Музичне сприймання: теоретичний та методичний аспекти: хрестоматійний посібник. Кременець: ВЦ КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2011. 403 с.